

Fundacja C.E.L.

**Spotkania grupowe dla ojców "Ojcem być i fajnie żyć"
realizowane w Fundacji C.E.L. w roku 2019**

Raport z ewaluacji *ex post*

Warszawa grudzień 2019

Badania ewaluacyjne współfinansowane były w ramach zadania:

„Poszukiwanie rodzicielskiej mocy – program rozwoju kompetencji rodzicielskich”
ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego”

Zajęcia i badania ewaluacyjne współfinansowane były w ramach zadania:

„Program Rozwoju Umiejętności Życiowych dla Dorosłych Członków Rodzin”
ze środków Miasta Stołecznego Warszawa, Dzielnicy Mokotów

Spis treści

Nota metodologiczna	3
Ścieżki prowadzące do CELu	3
Motywacje	3
Nabywanie kompetencji	4
Prowadzący	7
Differentia specifica	8
Propozycje zmian	9
Charakterystyka uczestników	10
Wnioski i rekomendacje	12

Nota metodologiczna

W wywiadzie i ankiecie przeprowadzonych 17-11-2019 brało udział 10 osób – wyłącznie mężczyzn. Wywiad moderował Bartłomiej Walczak. Z uwagi na ochronę badanych do cytatów nie przypisano kodów identyfikacyjnych.

Ścieżki prowadzące do CELu

Sposób dotarcia do Fundacji był różny. Dominowały **rekomendacje bliskich osób**. „Moja była żona chodziła też do CELu na jakąś grupę”. „[O CEL dowiedziałem się] od partnerki – znalazła w Internecie”. „Trafiłem dzięki znajomej – zna Fundację CEL”.

Czasem – co specyficzne dla tej grupy – rekomendacje owe przybierały formę nakazową. „Żona mnie wysłała”.

Niektórzy uczestnicy dowiedzieli się o CEL szukając „wsparcia” w **Internecie**. „W Internecie też sprawdzałem”. „[O CEL dowiedziałem się] z Internetu – szukałem warsztatów rozwijających kompetencje rodzicielskie”.

Ostatnia grupa odpowiedzi to przekierowanie lub polecenie z **instytucji**. „W trzech innych instytucjach miałem polecenie” zaznacza jeden z uczestników, podczas gdy kolejny wskazał na dzielnicowy PIK.

Motywacje

Wśród motywacji do udziału w zajęciach bezsprzecznie dominuje chęć doskonalenia **umiejętności pomocnych w wychowywaniu dzieci**. Wskazali na nie wszyscy badani. Ośmiu respondentów wybrało ponadto **rozwój osobisty**, a sześciu – **lepsze poznanie siebie**.

		Liczebność
Lepsze poznanie siebie	zaznaczono	6
	nie zaznaczono	4
	Ogółem	10
Rozwój osobisty	zaznaczono	8
	nie zaznaczono	0
	Ogółem	8
Doskonalenie wiedzy lub umiejętności pomocnych w wychowywaniu dzieci	zaznaczono	10
	nie zaznaczono	0
	Ogółem	10
Doskonalenie wiedzy lub umiejętności pomocnych w kształtowaniu relacji z małżonkiem (życiowym partnerem lub partnerką)	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10

Doskonalenie wiedzy lub umiejętności pomocnych w kształtowaniu relacji z rodzicami	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Doskonalenie wiedzy lub umiejętności pomocnych w kształtowaniu relacji z innymi ludźmi (spoza rodziny)	zaznaczono	1
	nie zaznaczono	9
	Ogółem	10
Zdobycie wiedzy lub umiejętności przydatnych w rozwiązywaniu problemów osobistych	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Doskonalenie kompetencji zawodowych	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Skierowanie, oddelegowanie (np. przez sąd, kuratora, przełożonych)	zaznaczono	1
	nie zaznaczono	9
	Ogółem	10
Inne powody	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10

Nabywanie kompetencji

Wszyscy uczestnicy wskazali, że w trakcie zajęć **nabyli nowe wiadomości lub umiejętności**.

		Liczebność
Czy w trakcie zajęć zdobył(a) Pan(i) jakieś nowe umiejętności lub wiadomości?	nie	0
	tak	10
	ogółem	10

Dwie najczęściej wskazywane kompetencje to **komunikacja interpersonalna i umiejętności wychowawcze**. Wskazało na nie po 9 z 10 badanych.

		Liczebność
Poznanie osobistych możliwości	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Poznanie osobistych ograniczeń	zaznaczono	3
	nie zaznaczono	7
	Ogółem	10

Zaakceptowanie osobistych ograniczeń	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Asertywność – umiejętność wyznaczania granic w relacjach z innymi	zaznaczono	2
	nie zaznaczono	8
	Ogółem	10
Docenianie własnej wartości	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Formułowanie celów i potrzeb	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Komunikacja interpersonalna	zaznaczono	9
	nie zaznaczono	1
	Ogółem	10
Negocjacje, rozwiązywanie konfliktów	zaznaczono	7
	nie zaznaczono	3
	Ogółem	10
Zasady współpracy z innymi	zaznaczono	6
	nie zaznaczono	4
	Ogółem	10
Wiedza lub umiejętności zawodowe	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Wytrwałość w działaniu (realizacji celów)	zaznaczono	3
	nie zaznaczono	7
	Ogółem	10
Redukowanie napięcia/stresu bez konieczności sięgania po używki	zaznaczono	3
	nie zaznaczono	7
	Ogółem	10
Podniesienie kompetencji wychowawczych	zaznaczono	9
	nie zaznaczono	1
	Ogółem	10
Przyjmowanie odpowiedzialności za siebie	zaznaczono	3
	nie zaznaczono	7
	Ogółem	10
Budowanie poczucia sprawczości w istotnych dla siebie sprawach	zaznaczono	4
	nie zaznaczono	6
	Ogółem	10
Zasady budowania bliskich relacji międzyludzkich	zaznaczono	7
	nie zaznaczono	3
	Ogółem	10
Umiejętność dokonywania dobrych dla siebie wyborów	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Inne	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10

W trakcie wywiadu było wyraźnie widać przekonanie, że udział w zajęciach **przyczynił się do rozwoju kompetencji ważnych z perspektywy roli ojca**. „[Wynieśliśmy] dużą bazę wiedzy”. W tej szerokiej kategorii mieściły się przede wszystkim postawy, takie jak **otwartość i asertywność**. „Chodzi o asertywność wobec syna. Wprowadzenie, zastosowanie, mam zamiar kontynuować”. „Zrozumienie drugiego człowieka”. „Wyższe wtajemniczenie w zrozumienie drugiego człowieka”.

Drugim wyraźnym elementem był rozwój **kompetencji komunikacyjnych**. „Ćwiczenia komunikacyjne ... dużo dały”. „Umiejętności komunikacyjne”. „Komunikacja – żeby słuchać co ktoś mówi o mnie. Badani zauważyli ponadto, że nauczyci się rozróżniania pomiędzy komunikatem osobistym a normatywnym i rozmowy przez zrozumienie.

Trzecim – umiejętność **refleksji** nad problemem, w tym autorefleksji. „Możliwość wglądu w siebie, jak wyglądały nasze relacje. Przełożyły się na moje relacje z córką”. „Szersze spojrzenie na problem”.

Po czwarte konkretne **narzędzia wychowawcze**: badani podają tu kontrakt jako przykład „skutecznej metody wychowawczej”.

Wszyscy badani ocenili pozytywnie zajęcia z uwagi na **poszerzenie bądź utrwalenie umiejętności**, podobnie – z wyjątkiem jednej osoby, która wybrała wartość neutralną – z uwagi na **wiedzę**. W obydwu przypadkach najczęściej wybieraną odpowiedzią było skrajne „bardzo dobrze”.

	Bardzo źle - 1	2	3	4	Bardzo dobrze - 5	Ogółem
przydatność zajęć ze względu na poszerzenie lub utrwalenie wiedzy	0	0	1	1	8	10
przydatność zajęć ze względu na poszerzenie lub utrwalenie umiejętności	0	0	0	3	7	10

Podobnie niemal wszyscy respondenci ocenili **poziom spełnienia oczekiwań** co najmniej jako duży, przy czym najczęściej wybieraną odpowiedzią (5 z 10) było w „w bardzo dużym stopniu”. Jedna osoba wskazała na średni poziom zaspokojenia oczekiwań. Jest to spójne z wynikami uzyskanymi podczas wywiadu, kiedy to uczestnicy stwierdzili „Niesamowita niespodzianka, jeśli chodzi o jakość [zajęć]. Będziemy polecać”.

	W ogóle	W bardzo małym	W małym	W średnim	W dużym	W bardzo dużym	Całkowicie	Ogółem
W jakim stopniu spełnił(a) Pan(i) swoje oczekiwania związane z uczestnictwem w zajęciach?	0	0	0	1	1	3	5	10

Prowadzący

Komunikatywność i **profesjonalne przygotowanie** zostało ocenione pozytywnie przez 9 uczestników. Jeden wybrał wartość neutralną.

	Bardzo źle - 1	2	3	4	Bardzo dobrze - 5	Ogółem
komunikatywność osób prowadzących	0	0	1	1	8	10
profesjonalne przygotowanie osób prowadzących	0	0	1	0	9	10

7

Z czego wynika ta ocena? Uczestnicy zauważyli, że **sposób ułożenia treści** był dobrym przygotowaniem do wprowadzania zmian w swoim ojcowaniu. „Struktura sama zajęć ... zadbać o siebie, dopiero w drugim etapie, stadium można dbać o partnerkę, dzieci”

Drugim czynnikiem, który ułatwił proces był **dobór uczestników**. „To jak nas dobrali, zakwalifikowali do tej grupy”. Badani wskazywali na łatwość nawiązania kontaktu i prowadzenia dialogu w takim gronie. „Rozmawialiśmy w jednym języku”. „Szybko złapałem kontakt z uczestnikami”.

Trzecim czynnikiem było **moderowanie** pracy grupy. „Kompetencje prowadzącego [...] były tak wyraziste ... potrafiliśmy wspólnie znaleźć język. „Prowadzący są mocną stroną”. Badani zauważyli, że prowadzący potrafią dobrze współpracować („Role prowadzących uzupełniają się”.) oraz zarządzać procesem („Elastyczność prowadzących ... dostosowanie do potrzeb”). Podkreślali także ich koncentrację na uczestnikach. „Uważność prowadzących ... wrażliwość pewna”.

Wreszcie – po czwarte – zwracają uwagę na **formę**. „Nie jest to forma wykładu”. Różnorodność form pracy z grupą jest bez wątpienia dużą zaletą z perspektywy osób uczestniczących. „Pozwala zachować trzeźwość umysłu”. Ponadto niektóre formy – lektura lub film – są bardziej przystępne dla poszczególnych osób. „Filmy do mnie przemówiły”.

Differentia specifica

W opinii badanych wyjątkową cechą zajęć w CEL było **skupienie się na problemach uczestników** i możliwość wejścia głęboko w te problemy. „W porównaniu z innymi warsztatami ta [...] głębia. To że grupa się otworzyła”. „Inne warsztaty niż wszystkie”. Badani docenili czas zarezerwowany na pojedyncze wypowiedzi. „Było dużo czasu na mówienie o sobie ... to była taka terapia grupowa”.

Prowadzący potrafili stworzyć **atmosferę bezpieczeństwa**, w której możliwe było wzajemne wspieranie się „Można się wtrącać, komentować wypowiedzi innych”.

Reasumując – połączenie odpowiedniego układu treści, formy, umiejętności otwarcia uczestników i kompetencje prowadzących. „Luźna forma, poczucie humoru ... swoboda wypowiedzi ... każdy mógł dać tyle, ile chciał”. „To jest bliskie ideałowi, spełniło moje oczekiwania”.

Propozycje zmian

Ośmiu z dziesięciu badanych dostrzega **potrzeby zmian**.

		Liczebność
Gdyby istniała taka możliwość, to czy zmienił(a)by Pan(i) coś w tych zajęciach?	nie	2
	tak	8
	ogółem	10

Koncepcje zmian są jednak **bardzo rozproszone**. Jedynym wyraźnym postulatem (5 wskazań na 10 osób) jest **zwiększenie liczby spotkań**.

		Liczebność
Inne dni spotkań	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Inne godziny spotkań	zaznaczono	1
	nie zaznaczono	9
	Ogółem	10
Zwiększenie liczby spotkań	zaznaczono	5
	nie zaznaczono	5
	Ogółem	10
Zmniejszenie liczby spotkań	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Dłuższe spotkania (np. o godzinę)	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Krótsze spotkania	zaznaczono	2
	nie zaznaczono	8
	Ogółem	10
Większa liczba ćwiczeń	zaznaczono	2
	nie zaznaczono	8
	Ogółem	10
Mniejsza liczba ćwiczeń	zaznaczono	1
	nie zaznaczono	9
	Ogółem	10

Osoby prowadzące	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Zmniejszyć liczebność grupy	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Zwiększyć liczebność grupy	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Warunki lokalowe	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Wyposażenie sal	zaznaczono	0
	nie zaznaczono	10
	Ogółem	10
Materiały wykorzystywane w trakcie zajęć	zaznaczono	1
	nie zaznaczono	9
	Ogółem	10

Ten brak spójności łatwo zrozumieć po wywiadzie fokusowym, podczas którego uczestnicy podkreślali zalety wszystkich wymiarów zajęć - od lokalizacji, przez napoje po sprawy merytoryczne – i wskazali dwie konkretne propozycje. Po pierwsze zaproponowali, aby **przenieść moduł o komunikacji** na początek pracy. Uczestnicy uważali, że znając techniki mogliby więcej wynieść z pozostałych sesji. Nie postulowali zmiany całego układu (Ja – partnerka – dziecko).

Wyraźnym postulatem było wystawianie „z automatu” **zaświadczeń o odbyciu kursu**, zawierających informacje o strukturze (tematyce) zajęć i czasie ich trwania. Niektórzy uczestnicy potrzebują tego typu dokumentów np. podczas rozpraw sądowych.

Głosy co do organizacji zajęć (liczba, długość i godziny rozpoczęcia spotkań) były podzielone. Grupa nie była w stanie wypracować żadnej spójnej rekomendacji.

Charakterystyka uczestników

Grupa charakteryzowała się do względnie dużym zróżnicowaniem. Najliczniej reprezentowane były osoby o wykształceniu wyższym (7), ale byli też uczestnicy o wykształceniu średnim. Badani reprezentowali różne grupy zawodowe, a różnica wieku między najstarszym a najmłodszym wyniosła aż 24 lata. Tylko dwaj uczestnicy korzystali wcześniej z innych zajęć z oferty Fundacji CEL.

		Liczebność
Wykształcenie	podstawowe lub niepełne podstawowe	0
	gimnazjalne	0
	średnie	3
	wyższe I stopnia (licencjat, inżynier)	1
	wyższe magisterskie lub doktorskie	6
	Ogółem	10
Sytuacja zawodowa	emerytura lub renta	0
	student, uczeń	0
	niezatrudniony/a	1
	prywatny przedsiębiorca	2
	rolnik	0
	wolny zawód, specjalista	2
	nauczyciel, pedagog	0
	kierownik, menager, wyższy urzędnik	5
	technik, wyspecjalizowany pracownik	0
	pracownik niższego szczebla (usługi, administracja)	0
	robotnik, pracownik fizyczny	0
	Inne	0
	Ogółem	10
Płeć	Kobieta	0
	Mężczyzna	10
	Ogółem	10
Rok urodzenia	1965	1
	1966	1
	1973	1
	1974	1
	1976	1
	1977	1
	1980	1
	1981	1
	1987	1
	1989	1

	Ogółem	10
Czy brała(a) Pan(i) wcześniej udział w działaniach (szkoleniach, warsztatach, grupach itd.) Fundacji C.E.L.?	tak	2
	nie	8
	Ogółem	10
jeśli tak - w ilu?	1	2
	Ogółem	2

Wnioski i rekomendacje

- Uczestnicy dowiadywali się o zajęciach w Fundacji CEL od swoich bliskich, szukając w Internecie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia i od specjalistów (pracujących w poradniach, PIKach itp.). Zwiększenie dostępności informacji o działaniach Fundacji CEL w dwóch ostatnich kanałach komunikacji może pozwolić na dotarcie do większej liczby potencjalnych klientów.
- Podstawową motywacją do udziału w zajęciach była chęć doskonalenia umiejętności wychowawczych.
- W grupie dominuje przekonanie, że udział w zajęciach przyczynił się do rozwoju umiejętności i wiedzy. Wskazali na to wszyscy badani. W szczególności wskazywano tu na postawy takie jak otwartość i asertywność, umiejętności komunikacji oraz refleksji, a także narzędzia wychowawcze.
- Było to możliwe dzięki odpowiedniemu ułożeniu treści, jednorodności grupy, kompetencjom prowadzących i zróżnicowaniu formy.
- Wyjątkową cechą zajęć w Fundacji CEL jest możliwość skupienia się na problemach pojedynczych uczestników. Być może ta specyficzna cecha zajęć powinna być jaśniej komunikowana w informacji o programie, w celu zachęcenia większej liczby uczestników.
- Zebrane dane wskazują na potrzebę dwóch zmian: przeniesienia modułu o komunikacji na początek zajęć oraz wystawiania wszystkim uczestnikom, którzy ukończyli kurs zaświadczenia bez żadnych dodatkowych działań z ich strony.
- Badani odbierali grupę jako jednorodną, choć w sensie cech uczestników (wiek, wykształcenie, zawód) była ona stosunkowo mocno zróżnicowana.